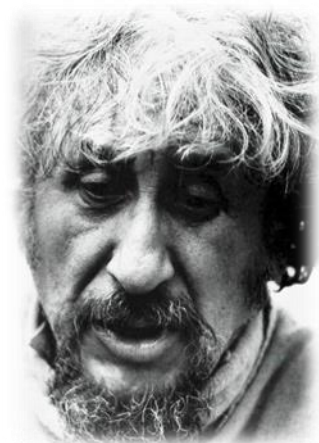

Сатирикът-дисидент Радой Ралин

/1922 – 2004/

„Единственият различен измежду толкова еднакви хора“

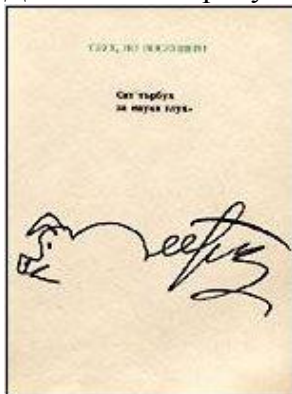
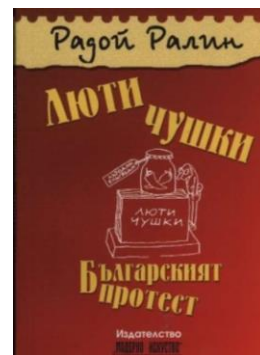
Борис Христов

Радой Ралин е българският поет, сатирик и дисидент, вдъхновил поколения българи за ценностите на свободата. Истинското име на Радой Ралин е Димитър Стоянов. Роден е в град Сливен на 23 април 1922 г. Правнук е на Таньо войвода, който е сподвижник на Васил Левски и приятел на Стефан Караджа. Баща му е книжар и печатар, собственик на книжарница „Модерно изкуство“. Майка му Кина Стоянова е изключително набожна жена.

Радой завършва гимназия в родния си град през 1941 г., след което записва право в Софийския университет. Започва да пише още през ученическите си години. По това време полицията го следи под кодовото име „Философът“ и регистрира изключването му от училище за четене на леви стихотворения. През юли-септември 1941г., заедно с приятели списва и редактира нелегалния антифашистки бюлетин „Истината по антисъветската война“. През 1942 г. е арестуван. По-късно, комунистическата Държавна сигурност ще го преследва под псевдонимите „Злобния“ и „Козела“.

През целия си по-нататъшен живот Радой Ралин върло опонира на комунистическия режим в България. За разлика от други дисиденти, той успява да осмива политическите терзания именно чрез сатирата, която му позволява да споделя по завоалиран начин своите виждания за бъдещето, а и за настоящето. Все пак нищо няма как да бъде напълно прикрито и неговите произведения достигат до полицията, която неведнъж го задържа и го обвинява в измяна срещу държавата. Това обаче има абсолютно противоположен ефект върху Радой Ралин – вместо да го накарат да спре, полицаите събуждат в него още по-голям плам, с който той да пише своите произведения. Сатиричните творби на Ралин придобиват страхотна популярност. Неговите епиграми обновяват български фолклорни традиции и същевременно са неговото оръжие срещу самодоволството на властта и ограниченията на хората. За книгата „Люти чушки“ се носят легенди и до днес. Тя излиза през 1968 г. Самият автор я е описва като подзаглавие – „Народни епиграмки в рамки“. Представява народни поговорки или авторски епиграми от него, към които със заглавията придобиват друг смисъл. Но най-много говорят илюстрациите на неговия приятел, карикатуриста Борис Димовски. Той доразвива смисъла на игрословиците, придава им други измерения. На пръв поглед една шеговита книжка изведнъж се превръща в неописуем скандал. Една от епиграмите гласи „Сит търбух за наука глух“, отгоре заглавие „Глух, но послушен“, а отдолу Димовски е нарисувал прасе, чиято опашка е завъртяна като подпис на

началник. Много хора разпознават в него подписа на Годор Живков. Приликата я има действително. Книгата „Люти Чушки“ е изгорена още през същата година в пещите на Полиграфическия комбинат в София, заради упрека към управляващите и избличаването на истинската им същност пред цяла България.

Въпреки призванието си, а именно – сатирик, Радой Ралин съчетава в себе си черти на характера, които не могат да бъдат определени като негативни, но са трудно разбираеми дори и за поколенията след него. Той е човек, който през целия си жизнен път се шегува и превръща смеха в лек срещу всичко, което кара

България да плаче. Ала самият той казва за себе си в разговор със своя добър приятел Станко Михайлов, че ако не се е правил на „луд“ е щял да се побърка досега. Дори такъв толкова близък, трудно приема думите му.

По този повод Станко Михайлов възкликва: *„...Не бяха ли непоносимо горчиви плодовете на титаничния му дух, правейки се едва ли не на невменяем, че тъй дълго да ги брани като незаменима скъпоценност? Нима, за да бъде човек свободен и дързостен срещу лъжата, трябва чрез друга да брани изсконните си нравствени добродетели и граждански отговорности? Разбирах приятеля си като прогледал за друг живот, но не можех да повярвам, че може да извоюва такова завидно първенство в своя стоицизъм и свещен общочовешки морал.“*

След случая с "Люти чушки" Ралин, вече като "рецидивист" в отношението си към властта, си пати задълго. Върху името му тегне забрана. Не го публикуват никъде. След години научава, че е свалена забраната над него случайно в клуба на журналистите от един полковник, който според Ралин работел за тогавашната цензура.

Оттогава пак започват да го публикуват. Първо стих в "Литературен фронт", после епиграмки в "Стършел", тук и там. Но дълго е без доходи. Стои без работа в продължение на 6 години. "Тогава продадохме къщата на мама и живяхме с парите", натъжава се Ралин всеки път, когато споменава тази история. Къщата на майка му и баща му в Сливен била много красива, пълна с цветя, които майка му разсаждала и отглеждала. Тогавя тя идва при него в София, живеят заедно в малък апартамент заедно със синовете му.

Макар да е един от най-големите български поети, той се прочува повече като сатирик. Колоритен старец с характерен профил, брада като на сатир и още по-характерен глас, у нас той е популярен като киноактьор. Дори се е снимал във филм в епизодична роля - "Невероятна история" от 1963 г., комедия, снимана по негов сценарий. Заради филма Тодор Живков възкликнал: "Кенеди ли ви плаща, за да правите такива филми?"

Писателят Георги Марков в своите "Задочни репортажи от България" го нарича "феномена Радой Ралин". Опитва се да обясни това "уникално явление", учудва се на "огромната му популярност, достигнала невероятни размери

През 1988г. Радой Ралин е един от учредителите на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството, заедно с Обществения комитет за екологична защита на Русе, които са първите дисидентски организации в България. Това са организациите, които се ангажират с демократичните промени в България. От тях произлизат и лидерите на възстановените демократични партии. Радой Ралин активно участва в митингите против властта и дебатите за пътя на развитие на страната след 10.11.1989г.

В началото на 90-те години често го интервюират заради славата му на чешит и дисидент. Бързо обаче го пращат в глуха линия. Въпреки че се отказва от специално гласуваната му пенсия, той често повтаря едни и същи тези за пенсионния фонд, за това, че новата власт също мъчи народа, и т. н. Отново става неудобен. Мнозина го смятат за луд, за прекалено екстравагантен.

Въпреки трудния си житейски път, Радой Ралин остава в сърцата на всички българи като един от най-добрите ни сатирици и един от най-страстните защитници на човешките права, дори това да му донася повече скръб, отколкото щастие. Творбите му са преведени на над 35 езика и всеки би могъл да открие послание за себе си в тях, тъй като актуалността им е безконечна – докато я има България, литературата му ще продължава да звучи все така красноречиво в душите ни, стига само да сме достатъчно силни, че да чуем гласа ѝ.

Незабравимата фигура на народния бард Радой Ралин ще може отново да бъде видяна от столичани и гости на София, но този път претворена в паметник от известния скулптор Георги Чапкънов.

Автор: Момчил Здравков Бенов

Години: 18 г.

Клас, училище: XI „д“ клас, МГ „Гео Милев“